

Előfizetési ár:

Egész évre	— — — 4 K.
Fél évre	— — — 2 K.
Negyed évre	— — — 1 K.
Egyes szám	— — 20 f.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondszedés milliméter soronkint 10 fillérrrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélzetres egységárral számítatik. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőknek az álláskezeslet és kínálat rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Szerkeszti:

BALOGH ERNŐ
m. kir. erdőtanácsos.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ES KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adatnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő irói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

Havasok és azok modern berendezése. (Marinović Milán.)
A közszolgálati alkalmazottak újabb háborús segélye.
Gazdasági tanácsadó: Miért fontos a ménekekkel építeni? (Ignác Sándor.) — A tojók nyári gondozásáról. (Bázel Elek.) — Hadi szappan.
Különfélék: Kérelem. — Szőkevény hadifogyók. — Keresik a gyógynövényeket. — Üvegragasztó. — Vastárgyak beerősítése fafogantyúba. — A háború által Kelet-Porosország magánerdeiben okozott károk. — A gyufáról. — Szőrmék megóvása nyáron.
Az «Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége» közleményei: Kérelem. — Nyugtázás.
Hivatalos közlemények: Szederlevél gyűjtése ügyében. Változások az erdészeti szolgálat köréből. Előfizetési díjak nyugtázása. Szerkesztői üzenetek.

Havasok és azok modern berendezése.

Irta: *Marinović Milán* m. kir. s.-erdőmérnök
(Folytatás).

A havasokat a helyi- és terepviszonyok és a havasok alakja szerint, két-három, néha azonban négy tagra osztjuk fel.

Ha a havas hosszúkas, vízszintesen húzódó, szalagalakú, a tagok egymás mellett lehetnek. Ha azonban a felső és alsó részek relatív magassága között nagy a szintkülönbség, a tagok egymás felett is lehetnek.

A legeltetés az alsó tagon kezdődik, vagy ha a tagok egymás mellett vannak, azon a tagon, a melyen a vegetáció előbb indul meg. Szabály az, hogy a felső részre csak akkor szabad menni, ha ott a fű már teljesen kifejlődött; ott azután a legeltetés addig tart, a míg a fű az alsó lelegeltetett részen újra megnő.

Mivel a fű eleinte lassabban nő, azokon a részeken, a melyek előbb kerülnek legeltetés alá, a legeltetés rövidebb, viszont azokon a részeken, a melyek később kerülnek sorra, a legeltetés hosszabb ideig tart.

A legeltetés a tag legalsó részén, vagyis a tag melegebb fekvésű szélétől kezdve, egy-egy napi legeltetésre alkalmas nagyságú, egymás mellett sorakozó pásztákban folytatódik és pedig úgy, hogy a csorda fele az új pásztán, másik fele pedig az előző napon legeltetett pásztán legel.

A fagyokra való tekintettel nem szabad a fűvet késő őszzsel nagyon lelegeltetni.

A marhát rendszerint június elején, vagyis akkor bocsátjuk a legelőre, mikor a talaj már megszáradt, a fű pedig megnőtt és megerősödött. A marha október közepéig

marad a havason. Azt, hogy meddig lehet egyes tagokon legeltetni és mennyi az egyes tagoknak a jószágbírása, a következő módon számítjuk ki. Ha pl. egy 600 kat. hold területű havast, mely holdankint 10 q fűtermést ad, két tagra osztunk, úgy a havas jószágbírása $6000 : 30 = 200$ normáljószág. Az egyik pl. 290 kat. hold nagyságú tagon a legeltetés $(\frac{290 \times 10}{30} \times 100) : 200 = 48$ napra terjed, feltéve,

hogy a legeltetési időszak 100 napig tart. A másik 310 kat. hold nagyságú tag $(\frac{310 \times 10}{30} \times 100) : 200 = 52$ napig

lesz legeltetve. Az első tagot azonban nem legeltetjük egyhuzamban 48 napig, hanem pl. csak 18 napig. Ekkor át kell menni a második tagra, a hol a marha mintegy 32 napig marad. Ez alatt a fű az első tagon ismét megnő, mire a legeltetést újból az első tagon folytatjuk, a 48 napból még hátralevő 30 napig. Innen a jószág ismét a második tagra kerül és ott marad 20 napig, a mikor aztán erről a havasról elhajtjuk.

Ha a havast három tagra osztjuk fel, akkor a legeltetési sorrend a következő: az alsó részen marad a jószág mintegy három hétig, a középsőn 4—5 hétig és ugyanennyi ideig a felső tagon; innen ismét az alsó részre kerül s ott marad a legeltetési időszak végéig.

Négy részre csak ritkán s leginkább ott szoktuk a havasokat felosztani, a hol azok nagyon mélyen lenyúlnak. Ilyen esetben addig, míg az állatállomány a második és a harmadik tagon legel, az első és negyedik tagot kaszálni szokták.

A legeltetésre kiszámított napok számát és a meghatározott normáljószág számát túllépni nem szabad. Ha mégis kénytelenek volnánk több állatot a havasra hajtani, mint a mennyit számítás útján megállapítottunk, úgy a legeltetési napok számát kell megfelelő arányban csökkenteni.

A havasok talajértékének emelése. Talajjavítás.
Áttérünk a munkálatok egy másik csoportjára, vagyis azokra, a melyek a legelő értékét közvetlenül emelik; a mocsarak kiszáraitását és lecsapolását itt nem tárgyaljuk, mivel ezek a rétek és legelők javításáról szóló tudomány körébe tartoznak.

Szintúgy mellőzzük a kopár területek és vízmosások beerdősítését is, mely amúgy is minden erdész előtt is

13. Mencsili havasrész védőfákkal. (Dorner B. felv.)

meretes, hanem a köves területekkel foglalkozunk, amelyek a termékeny területnek egy részét borítják. Hogy a kövekkel borított különben műveletlen talajt művelés alá vehessük, a köveket rakásokba összegyűjtjük és különféle célra felhasználjuk. Így pl. mesgyehatár gyanánt, különböző építkezéseknél, különösen útépitésnél, legelők terasszirozásánál, gödrök feltöltésénél, vízmosások megkötésénél stb. Ha a köveket azonnal fel nem használhatjuk, úgy 2 m. széles és 1 m. magas rakásokba rakatjuk fel.

Nem kevésbé fontos a talaj egyengetése. A legelőkön található nagyszámú vakondtúrás és hangyaboly, nem különben a sok göröngy és gödör, mely utóbbiakat a marha csülkével hasít a nedves talajba, mind kiegyenlítésre vár. Ennek megtörténte után a talaj fűvel bevetendő. Ezt a munkát, valamint a kőszedést, a pásztorok teljesíthetik, a melyért külön díjazásban részesülhetnek.

A havasokat, mint azt már említettük, nemcsak fű, hanem helyenként fák és cserjék is borítják.

A fák hivatása az, hogy a jószágot a nap hevétől és az idő viszontagságaitól megóvják, továbbá hogy a talajt a széltől, naptól védjék és a lavinák, morenák, földcsuszamlások keletkezését megakadályozzák.

Azért a fákat nemcsak óvjuk a havasokon, hanem szükség esetén ültetünk is.

A 13. képen, mely az 1400 m. magasságban fekvő mencsili legelőt mutatja, a mencsili tejjgazdaság marhaállományát látjuk a legelőn levő facsoportokkal, melyek a fenti célt szolgálják.

A 14. képen az 1700 m. magasságban fekvő havason a védőfákat és havasi utat látjuk.

Míg a fák a havasokon a fenti jó célt szolgálják, addig a cserjék nem szívesen látott vendégek. Vannak ugyan esetek, a mikor a cserje is hasznossá válik — így pl. mikor a talajt a képződő lavináktól megvédi — de legtöbb esetben mint hasznavehetetlen, sőt káros növényt el kell távolítani. A havasi növényzet közül említésre

méltó: a törpefenyő, havasi éger, boróka, áfonya, a havasi rózsza és a páfrányok különféle fajai. A törpefenyő és az éger, legyen az bár egyenként vagy csoportosan vagy más cserjével elegyedve, oly mértékben képes ellepni a legelőt, hogy az ember kilométernyire sem lát mást, mint sűrű átjárhatatlan rengeteget.

Ilyen helyen legeltetésről szó sem lehet. Hogy az ilyen terméketlen talajt művelés alá vehessük, ki kell azt tisztítani, vagyis a fenyőt, égert és borókát kivágva, rakásokba gyűjteni s a következő tavasszal elégetni.

Ezt a munkát a mint a tapasztalat igazolta, legjobb július vagy augusztus második felében végezni.

A cserjék kivágásánál óvatosan kell eljárni, nehogy helyükön lavinák képződjenek és földcsuszamlások keletkezzenek. Ezért ezt a munkát szakzerű felügyelet és előre megállapított rendszer szerint kell végezni.

Veszélyes helyeken 10 m. széles vízszintes sávokban vágjuk ki a cserjét: ha azonban túlmeredek a hegyoldal, úgy a bokrokat érintetlenül hagyjuk — sőt helyenként még ültetünk is cserjét, hogy a talajt az elkopárosodástól megóvják és hogy az alantabb fekvő erdőt is megvédjék a lavináktól.

Másutt a cserjéket, ha nagy számban találjuk, ki kell irtani, a talajt pedig boronálással kiegyengetni.

Sokkal rosszabb a cserjénél a bozót és gyom, mely mindenütt kiirtandó. A gyomok közül a csalán és a lapu a legelterjedtebb. Azon a helyen, a hol a marha delelni szokott, sok a lapu, mert ott sok a trágya. Itt más fű nincs. Mivel a marha a gyomot nem eszi, a begyomosodott helyeket műveletlen területnek tartjuk.

Máramarosban úgy irtják a laput, hogy május hótól szeptemberig havonta egyszer lekaszálják és a helyszínén hagyják elrothadni. A felgyülemlött trágyát az ilyen helyről el kell távolítani.

Ha a legelő mohával van benőve, azt boronával kiirtjuk, a talajt kiegyenlítjük és fűmaggal bevetjük.

14. ábra. 1700 m. magas havas védőfákkal. (Dorner B. felv.)

A 15. és 16. képen látható egy égerrel, páfránnyal és lapuval benőtt havasi legelő.

Trágyázás. A havasi legelők értékének emelése körüli munkálatok közül a rendszeres trágyázás a legfontosabb.

A havasi legelők fűmennyisége évről-évre apad, miért is trágyázással kell a havasi legelő termőerejét emelni, minek következtében jobb lesz a fű minősége és nagyobb annak mennyisége is.

Az istállókban összegyűlemlt trágyát ezementgödörökben gyűjtjük össze. A trágyázás előre megállapított rendszer szerint úgy történik, hogy a legsilányabb falajon kezdjük, a hová azután 4—5 év múlva ismét visszatérünk. A már többször említett miniszteri rendelet elrendeli, hogy a trágyázás rendszeres teljesítésére minden gazdaságnál egy állandó egyén alkalmazandó, a kinek kötelessége az istállót kitisztítani, a trágyát a gödörökben összegyűjteni és ott továbbkezelni.

A 17. kép azt mutatja, hogy miként kezeli tovább a trágyát az alkalmazott egyén és hogy miként állítja elő az alomnélküli trágyát, melyet a havasi gazdaságok güllének neveznek. A trágyázással megbízott egyén hordja ki a gödörből a trágyát és a megállapított időben a kijelölt helyre viszi.

A trágya kihordására az egyfogatú talyiga szolgál. A trágya könnyebb és gyorsabb kihordása végett utakat építünk a legelőn; ezek az utak természetesen kezdetlegesebbek lehetnek a már említett utaknál, sőt mellőzhetők is olyan helyeken, a hová a kisebb esés folytán út nélkül is fel lehet jutni.

A trágyázással megbízott egyén a legelőn egyenletesen szórja szét a trágyát, hogy annak minden része egyformán részesüljön trágyában.

Ez az eljárás azonban csak a kisebb esésű talajon és fensíkon alkalmazandó, míg olyan helyeken a hol az esés nagyobb, elég a trágyát vízszintes sávokban lerakni; a szétosztását elvégzi az eső.

Ott, a hol a marhaállomány delel, nagyobb trágya-

15. ábra. 1500 m. magas páfránnyal és havasi égerrel benőtt havas.

mennyiség gyűl össze; innen a trágyát olyan helyre kell elhordani, a melyek kevésbé lettek trágyázva. Szintúgy széjjel kell hordani a legelő egyes helyein található trágyalepényeket is. Ezt a munkát a pásztor végezheti el. Azt a legelőt, a melyet hosszabb ideig legeltetünk és nem elegendőképp trágyáztunk, valamint azt, a hol a talaj elszegényedett, vagy az állatok teljesen összegázolták és a talaj megkeményedett, bekerítjük, ott a marhát bizonyos ideig legelni nem engedjük, a talajt összebörönljük és fűvel bevetjük. Ilyen helyeken a műtrágyázást is alkalmazhatjuk; ezzel az eljárással szintén kísérleteznek Máramarosban.

Hogy a legelő milyen minőségű és összetételű növényvel ültetendő be, az természetesen elsősorban a klímától és a talaj minőségétől függ, mert ez a két tényező határozza meg az illető legelő növényvilágát. Mindenekelőtt meg kell állapítanunk tehát azt a növényfajt, mely legjobban nő a kérdéses legelőn, föltéve, hogy azt a marha szereti. E szerint állítandó össze az elvetendő fűmagkeverék. A máramarosi havasok az északkeleti Kárpátokban fekszenek. A talaj alsó része többnyire kárpáti homokkő, míg a felső rész homokos agyagkeverékből áll.

A talaj összetételét és növényzetét tekintve, megállapította Thaisz Elek a botanikai kísérleti állomás útján, hogy egy kataszteri hold terület a következő magkeverékkel vetendő be:

I. <i>Trifolium pratense</i>	1·0 kg
I. « <i>repens</i>	2·4 «
I. <i>Lotus corniculatus</i>	2·1 «
I. <i>Phleum pratense</i>	5·1 «
II. <i>Festuca rubra</i>	3·6 «
II. <i>Dactylis glomerata</i>	7·4 «

E magkeverék ára békés időben 40 korona. Vetése úgy történik, hogy először az I. jelölt magokat vetjük el mint nehezebbeket, azután II. jelölteket mint könnyebbeket.

16. ábra. Cserjével és gyommal benőtt 1450 m. magas havas.

17. ábra. Trágyakészítés.

A vetéssel egyidejűleg műtrágyázást is alkalmazunk, még pedig kat. holdanként körülbelül 60 kilogramm kálit és 100 kg. Thomassalakot.

Ilymódon egy holdnak a bevetése és trágyázása összesen 80—100 koronába kerül.

A 18. képen egy olyan legelőt látunk, mely valamikor cserjével és mohával teljesen be volt nőve, de trágyázás, valamint a fentebb leírt művelés szerint annyira helyre lett hozva, hogy most buja fű nő rajta.

Havasok értékesítése. Azt a kérdést illetőleg, hogy melyik értékesítési mód a legajánlatosabb a havasi legelők hasznosítására és hogy ki van elsősorban hivatva arra, hogy a modern gazdaság követelményei szerint rendezze a havasi legelőt, előbb néhány statisztikai adatot fogunk felsorolni a máramarosi havasi legelőkre vonatkozólag.

A 45,613 kat. hold kiterjedésű havasi legelő, melynek igazgatásával a máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság van megbízva, eleintén 3—6 évre volt bérbeadva, holdanként 1.09 korona bérösszegért.

Ez az értékesítési mód nem volt képes bevinni a gazdaságba a modern intenzív gazdálkodást, mert a bérlő ezen rövid idő alatt a legelő javításába és rendezésébe nem akart sokat befektetni és mert a szegény ruthén nép sehol jobbat nem látva, nem is bírt hajlammal erre, minekfolytán a legelőgazdálkodás nagyon kezdetleges volt és a legelő teljes romlásához vezetett volna. Ezért a földművelésügyi minisztérium elhatározta, hogy saját kezelésébe veszi a legelőket és azokon a modern gazdálkodást vezeti be. Ez a gazdálkodás 1902. évben azokon a legelőkön vette kezdetét, a melyeknek a bérlete lejárt és azóta fokozatosan folytatódik.

Ebben az 1902. évben az erdőgondnokság 13 állandó fiatal munkást küldött ki tanulás végett Sárvárra és hármat Óvárra, a hol a hírneves sajtót készítik. Liptó és Udvarhely megyékből pedig a minisztérium egyes sajtómestereket hozatott, hogy a juhtúrőkészítésben a juhgazdaságokban alkalmazottakat kitanítsák.

Tíz évvel később, vagyis 1912. évben a statisztika már a következő adatokkal szolgál: a 10 legelőn 37 istálló, 3 menedékház, tisztviselő-szobákkal, 14 majorka és 21 körkaliba 106.2 km. hosszúságú út épült és 559 kat. hold legelő lett kitisztítva a benőtt gyomtól és művelés alá vonva, 650,000 korona összköltséggel.

1911. évben 15,996 normáljószágoknak megfelelő, 40,125 darab különféle állat legelt. Minden normáljószág után egy idényen keresztül a legeltetésért 5 korona 50 fillér, az istállóért 3 korona, a pásztoroknak fejenként 2—3 korona fiztetett. A pásztort a gazdák fogadják fel, ők alkuszhatnak meg vele és előre kifizetik a megállapított összeget, melyből aztán a pásztort a kincstár fizeti havi részletekben. 1911. évben legelőbér címén 102,999 korona folyt be.

A következő 10 évben az erdőigazgatóság 60,000 koronát szándékozik a legelő tisztítására és javítására, 60,000 koronát pedig istállók és majorkák építésére fordítani.

Így javítva a legelőket, a normálállatok száma 5000—6000-re fog emelkedni, mi által a jövedelem 25,000—30,000 koronára fog emelkedni, mely jövedelem könnyen fogja a befektetést fedezni, míg az épületekbe befektetett összeget az istállóbér fogja adni.

Tejszövetkezetek. A havasi gazdálkodással párhuzamosan halad a tejgazdaság. Ez csak úgy számíthat biztos eredményre, ha szövetkezettel kezelik, mert a szövetkezet megkönnyíti és biztosítja az eredményt. Ezért a népben a szövetkezet iránti hajlamot fel kell ébreszteni.

A tejgazdaságok kártérítés nélkül kapnak legmodernebb gépeket; a vajmestert, úgyszintén a pásztort és a trágyakezelésre alkalmazott egyént a kincstár fizeti, ingyen adja a fűtőanyagot, a szarvasmarha fajának nemesítésére pedig fajtisza algauai tenyészbikákat ad.

A tejgazdaságban szükséges gépek, melyeket a kincstár ad egyes tejszövetkezeteknek, többnyire alfa kézi separatorok.

18. ábra. 1500 m. magas javított havas, magas fűvel.

Egy ilyen tejgazdaság berendezése 1500—3700 koronába kerül.

A menciili havasgazdaság tejszövetkezete gőzerőre berendezett alfa-separatórt kapott. Ennek egész berendezése 13,000 koronába került.

A szövetkezet naponta 80 kg. vajat és különféle, nagymennyiségű sajtot állít elő, melyet a jó úthálózat és vasúti összeköttetés révén a legrövidebb idő alatt küld piacra.

A szarvasmarhák mellett a szövetkezet még 50 darab disznót is hizlal, a mi tiszta nyereség, mert az egyébként nem értékesíthető hulladékokkal hizlalja föl azokat.

A 19. képen láthatjuk a vaj szállítását. A vajat ládába helyezik és a nyereghez erősítik. Ezenkívül van a tejszövetkezetnek külön, a vaj szállítására berendezett kocsija.

A kép háttérében látjuk mikép szállítják a hegyi lakók a tejgazdaságból olcsón beszerzett savanyú lefölezött tejet.

A kincstár a nagy befektetésekkel nem akar nagy hasznót, hanem elsősorban a nép jólétét segíti elő.

Az állam hivatott a nép jólétének emelésére és megóvására és erre az állami támogatásra leginkább van rászorulva a hegyi lakó, kinek maga a természet mostohán adogatja adományait a sovány talajról.

Ezért a kincstár nemcsak saját jövedelmének emelése céljából és a szarvasmarha tenyésztése érdekében rendezi a havasi legelőket, hanem egyúttal külön hivatást is teljesít, emelve a nép anyagi jólétét, kiszabadítja őt az uzorások kezéből.

A tejszövetkezeteknek igazgatóválasztmánya van melynek elnöke az erdőgondnok; ő gyakorolja a felügyeletet a szövetkezet munkái felett és gondoskodik a termékek értékesítéséről.

A szövetkezet 4 hónap alatt egy elsőrangú szarvasmarha után 80 korona, egy juh után pedig átlagosan 8 kor. 08 fillér jövedelmet ért el.

Az erdőgondnokság hivatása megállapítani, hogy melyik falu melyik legelőre fogja szarvasmarháját kihajtani.

Az erdőgondnok vezeti a főkönyvet és állapítja meg, hogy milyen számban és milyen jószág hajtható fel egy-egy faluból a megállapított legelőre.

Ez a községi előjáróság útján lesz a nép tudomására hozva.

Március hó végéig irandó össze, hogy a gazdák mennyi marhát szándékoznak a legelőre hajtani. Az összeírás alkalmával fizetendő a kötbér és lesz a jegyzőkönyv felvéve.

Ez az összeírás jóváhagyás végett az erdőigazgató-sághoz felterjesztendő, a hol az esetleges panaszokat is tárgyalás alá veszik.

A legeltetési tervet jóváhagyása után az erdőgondnokság a bejelentett állatok száma alapján beszedi a legelő- és istálló-pénzt, valamint a pásztornak járó díjazást.

A kincstár a szarvasmarhát érő esetleges kárért nem szavatol, miért is szabad rendelkezésére bocsátja a gazdáknak a megállapított számú pásztorok kiválasztását, illetőleg azok felfogadását, továbbá rájuk bízva, hogy a fejésre felügyeljenek és hogy sót, korpát és a szükséges almot beszerezzék.

Természetesen a gazdák azon vannak, hogy a vad-
orzók és az erdőre
veszedelmes egyének
ne jussanak fel a lege-
lőre.

A gazdák által fel-
fogadott egyének hibá-
jából keletkező kárt a
gazdák egyetemlegesen
viselik.

Az erdőőrökhöz ör-
ként beosztott és fel-
fogadott egyéneket a
kincstár tartja el és
ezek, valamint más fel-
ügyelő személyzet útján
azon van, hogy a ren-
deleték pontosan betar-
tassanak.

A felmerülhető sze-
mélyi ügyekben az

egész tejgazdaság személyzete az erdőgondnoknak van alárendelve.

Az előadottakból látjuk, hogy elsősorban a nagyobb gazdák vannak hivatva a havasi legelőket a követelményeknek megfelelően berendezni és egyúttal a kisebb gazdáknak példát nyújtandó, mintagazdaságot létesíteni, annál is inkább, mivel erre nagyobb tőkével rendelkeznek s így e célok elérésére minden eszközük megvan.

A magyar kincstár most pedig azon van, hogy az összes állami legelőket saját kezelésébe vegye át s saját birtokát így kikerekítve, mint a legnagyobb gazda, rajtuk mie'őbb mintagazdaságot létesítsen és ez úton az egyes helyeken elszegényedett talajt megtermékenyítse és a végpusztulástól megmentse.

(Vége.)

19. ábra. Vaj- és tejszállítás a menciili havasról.

A közsolgálati alkalmazottak újabb háborús segélye.

A kormány a közsolgálati alkalmazottaknak 1916. évi január hó 1-től október végéig terjedő tíz hónapra, fizetéseknek 20%-át engedélyezte háborús segély címén. Mint-hogy ez a segélyezés már vége felé közeledik, a képviselőháznak június 7-én tartott ülésén *Teleszky János* pénzügyminiszter törvényjavaslatot nyújtott be a *közsolgálati alkalmazottak újabb háborús segélyéről* és az alkalmazottak részére engedélyezendő *beszerzési előlegekről*. A javaslat felhatalmazza a kormányt, hogy az 1915. évi XXII. t. cz. 2. és 5. §-ai szerint megállapított egyszeri háborús segélyek mértékét meg nem haladó *újabb egyszeri háborús segélyeket engedélyezhessen* azoknak a közsolgálati alkalmazottaknak, a kik 1916 november 1-én a tényleges szolgálat kötelekébe tartoznak. Ez újabb egyszeri háborús segélyek 1916 november 1-től kezdve *tizenkét egyenlő előzetes havi részletben* fizetendők ki az alkalmazottak részére.

A javaslat 3. §-a felhatalmazza a kormányt, hogy a segély engedélyezésének közelebbi részleteit, valamint az engedélyezhető *beszerzési előlegek igénybevitelének és visszafizetésének* módzatait rendeleti úton szabályozza. A beszerzési előleget 1916 november 1-től *tizenkét hónap alatt vissza kell fizetni*.

Az indokolás szerint a beszerzési előleggel lehetővé akarja tenni a kormány, hogy a közsolgálati alkalmazottak háztartásaik részére elsőrendű életszükségleti cikkeket idejekorán beszerezhessenek és beszerzési csoportokba tömörülve, a nagybani bevásárlás előnyeit biztosíthassák maguknak.

Az előlegek engedélyezésénél figyelemmel lesznek az alkalmazott családi viszonyaira, de nem tartaná helyesnek a kormány, ha a beszerzési előleg *meghaladná a felét az egyszeri háborús segélynek*.

Úgy értesültünk, hogy a kormány a beszerzési előlegeket már most, a lehető legrövidebb időn belül fogja folyósítani, hogy az alkalmazottak szükségleteiket még a nyár folyamán beszerezhessék.

A háborús segélyt illetőleg fentebb nyert értesülésünk nem egészen világos, a mennyiben azt úgy is lehet magyarázni, hogy a közsolgálati alkalmazottak, fizetésüknek azt a 20%-át, a mit háborús segély címén ebben az évben tíz hónapra elosztva kaptak, november 1-től kezdve 12 havi részletre elosztva fogják megkapni, a mi annyit jelentene, hogy novembertől kezdve valamivel kevesebbet kapnának, mint jelenleg. De lehet az értesülést akként is magyarázni, hogy a háborús segélyek eddigi (havi) mértéke továbbra is megmarad. Ebben az esetben azonban az alkalmazottak egész évre számított háborús segélye fizetésüknek nem 20%-át, hanem 24%-át tenné ki.

Azt hisszük, hogy nem fogunk csalódní abban a reményünkben, hogy a kormány ezt az utóbbi módozatot fogja a törvényben megvalósítani.

Gazdasági tanácsadó.

Miért fontos a méhekkal építtetni? Egy középiskolai igazgatóval beszélgetve, többek között ráterelődött a beszéd a mülép drágaságára is. Azt mondja az igazgató, hogy neki nem kell csak egy pár lap a mülépből.

— Hány méhesaláddal rendelkezik igazgató úr?

— 14 volt, de most csak 8 van.

— És mégis csak egy pár lapot akar vásárolni? Hiszen egy családnak is kell 5—6 drb. egy nyáron!

— Én legfeljebb csak egyet-egyet szoktam adni, néha pedig egyet sem, építtetek velük.

Ez a kijelentés igen meglepett, különösen azért, mert ez a jó bácsi valóságos nemzetgazda s minden önzés nélkül fáradozik hazánk mezőgazdasági fejlődésén s ezért nem is tudtam hamarosan elképzelni, hogy hogyan lehet az, hogy egy ilyen úriember, a ki hivatva van egész nemzetéket minden irányban hasznosan nevelni, nem tudja, hogy a méhekkal való építtetés nem azért fontos, hogy lépkészletünk egy pár darabbal szaporodjék, hanem azért, hogy a méhek degenerálását (elsatnyulását) megakadályozzuk. Ha nem építtetünk a méhekkal új sejteket, akkor hiába veszünk idegen méhesekből méhesaládokat, saját állományunk vérfelfrissítésére (nemesítésére), hogy ha öreg szűk lépsejteket (cellákba) rakja az anya petéit, a melyekből csak a legapróbb méhek kelnek ki. Ismeretes, hogy az álczát a mikor bábbá fejlődik, hártyszerű burok veszi körül melyet bábingnek nevezünk és a mit, ha a méh kibújik a cellájából, ott hagy bent a sejtben. Ha egy sejtből több éven át kelnek ki méhek, a sok bábingtől a sejt annyira megszűkül, hogy idővel csak apró csenevész méhek kelnek ki belőle, a mitől bizony nem sok eredményt várhat a méhész. Ezért fontos, hogy minden évben építtessünk a méhekkal új lépeket, különösen a főhordás alatt, a mikor magok a méhek is legjobban szeretnek építeni. De máskülönb is, a méheknek természetes szokásuk ez építkezés, miért is ha van hordás, kár volna őket az építkezéstől elzárni. Attól pedig nem szabad félni, hogy ha építtetünk, kevesebb lesz a mézhozam, bár igaz, hogy egy kilogramm viasz termelése 10 kg. mézbe kerül; de azért az építtetést, még sem szabad mellőzni; ez különben amúgy is megtérül a gazdának, mert mülépre minden kaptárral méhészkedőnek szüksége van, másrészt pedig, csak úgy várhat szép kifejlődött erőteljes méheket, a melyek kétszerte többet bírnak hordani, mint az apró méhek, ha a költőúrben olyan lépek vannak, a melyeknek sejtjei nem szűkültek már meg a sok bábingtől.

Magam is sok méhesben győződtem meg már arról, hogy a gazda, nem sok gondot fordít arra, hogy a költőúrbe milyen lépek vannak beagatva. Ilyen helyen aztán, ha csak magok a méhek le nem rágnák az öreg sejteket s újat nem építenének helyébe, talán sohasem akadna egyetlenegy új sejt sem a költőúrben.

A méhek csak végső esetben rágnák le a szűk sejteket, a mi azonban már nem sokat segít azon, hogy aprók ne legyenek a méhek. Hogy ha aztán egy ilyen méhész be-

megy egy rendesen kezelt méhesbe, csodálkozik, hogy mennyivel nagyobbak itt a méhek, mint az övében. Ha csak az volna a baj, hogy az ő méhei aprók, akkor még kevés baj volna; hanem a legnagyobb baj a hordás után észlelhető, a mennyiben jóval kevesebbet szüretel egy ilyen gazda, mint az, a kinek szép fejlett méhei vannak. Mert a nagyobb méhek nemcsak szemre szebbek, de bebizonyított dolog, hogy munkabíróbbak és erősebbek is, mint az aprók és ennek következtében tovább is élnek s végül pedig, a mi a legfőbb, a mézgyomruk is kétszerte nagyobb és így egy térésre, kétszerannyit bírnak hozni, mint az elsatnyult méhek.

A francziák nagyon behatóan foglalkoztak az utóbbi években azzal, hogy a rendesnél minél nagyobb méheket állítsanak elő, abból a czélból, hogy a nagyobb méhek több nektárt bírnak egy térésre hozni, mint a mostani méhek.

Hogy, hogyan bírják a francziák ezt a problémát megoldani nem tudom, de azt állíthatom, hogy túl nagy sejtekkel ezt létrehozni nem lehet, mert a méheknél is megvan az a természetes határ, a melyen túl, bármilyen tágas bölcsőbe is rakja be az anya a petéit, nagyobbakra nem fejlődnek.

Ennek bizonyítására megemlítem, hogy egy raj tiszta új heresejtes lépekre lett helyezve, a hol az anya sehogyan sem akart a heresejtekbe petézni, de végre is meguntta a várakozást és hozzáfogott a petelerakáshoz, a miket aztán a dolgozó méhek, annak rendje és módja szerint be is fődtek és 21 nap múlva épen úgy ki is keltek a munkásméhek, mintha munkássejtekből keltek volna ki; és bizony ezek sem voltak nagyobbak, mint azok, a melyek új munkássejtekből keltek ki. Ez is bizonyítja, hogy a méheknek is megvan természetes nagyságuk, mint minden más élőlénynek, a mit túlságba növesztetni, még mesterségesen sem lehet; ezt a természetes nagyságot azonban iparkodjunk úgy elérni, hogy a midőn itt van a főhordás ideje, hagyjunk a méheknek családonként legalább 5—6 műlépet kiépíteni; ezt az 5—6 darab műlép kiépítését észre se vesszük s mint már említettem, a mi elvész a vámon, az bőven megtérül a réven.

Az építetést azonban ne csak egy nyáron át, nagy ritkán eszközöltessük, hanem minden évben; sőt ha egész nyáron át állandóan hordanak, akkor kétízben is építtethetünk velük.

Az új lépeket, a melyek amúgy sem alkalmasak a pörgetésre, mert különösen a nagy melegben igen könnyen törnek, tegyük el a lépszekrénybe, a hol 14 naponként, kénezzel óvjuk meg a viaszmoltytól. Ősszel a betelelésnél, ezeket az új lépeket adjuk be a méheknek, a melyeknek czelláiból tavasszal és egész nyáron át, erőteljes méhek fognak kikelni. Ha nem akarjuk az új mézeslépeket gondozni, akkor bent is hagyhatjuk a méheknél, a hol semmi bajuk sem történik és csak majd a betelelésnél helyezzük be a fészekbe.

A műlép készítéséhez a viaszt, ha csak tehetjük, mindig magunk termeljük; mert a saját termésünkről biztosan tudjuk, hogy se nem hamisítás, se pedig nem olyan méhesből került ki, a melyben költésrothadás dühöng,

a melyet ily módon könnyen behurcolhatnánk saját méhészetünkbe. Az öreg és a here sejteket ne tőrjük meg 6 évnél tovább, de még addig se, a költőúrban, hanem a negyedik évben, a mikor már látjuk, hogy a sejtek megszőkültek, a mézkamrába alkalmazzuk őket, a honnan kivéve, pörgessük ki a mézet, hogy a költőúrba ne kerülhessen. A heresejtek még a mézkamrába se valók, mert a méhek csak a végső esetben hordanak bele mézet. Az ilyen lépeket olvaszsza ki a méhész s a belőle nyert viaszt ne prédálja el olcsó áron, hanem készítsen belőle házilag műlépet. Ha minden évben családonként 5—6 lépet építtetünk és ugyanebben az arányban selejtezzünk is, akkor nem jön a gazda abba a helyzetbe, hogy apró méhei miatt gyöngén szüretel.

A tojók nyári gondozásáról A nyári melegebb napok beköszöntésével a legtöbb tenyésztőben a tojók azonnal felhagynak a tojásrakással, ennél fogva a tenyésztők legnagyobb része azokat az egyedeket, a melyek ebben az időszakban is tojnak, valami rendkívüli kivételeknek tartja; már pedig ez a felfogás igen helytelen, mivel minden tenyésztőnek azon kell lenni, hogy állatai a nyár folyama alatt is tojjanak, nehogy esetleg az az anomália álljon be, hogy a tojások háziszükségletét is a piac, vagy szomszédok útján kelljen beszerezniök.

Ha közelebbről megvizsgáljuk annak az okát, hogy miért nem tojnak tyúkjaink a nyári évszakban, akkor arra a tapasztalatra fogunk jutni, hogy olyan tojóktól, a melyek gyengébb kondícióban vannak, és a mellett nem lettek a szakadatlan tojóképességre kitenyésztve, a nyár alatt tojásokat nem várhatunk. Olyan tyúkok, a melyek nyáron át is észszerűen lesznek tartva és olyan szülőktől származnak, a melyek nyáron is tojtak, ebben az évszakban is fognak tojásokat rakni.

Már most lássuk, hogy miben is áll az a raczionális tartás? Mindenekelőtt a tojók nyáron hűvös ólakat és udvarjukban árnyékos helyeket kívánnak, hogy a nap égető melege ellen menedéket találhassanak. Olyan tenyésztőknek, a kiknél, mint az erdőőröknél stb. a baromfiak szabad kifutókkal rendelkeznek, ezen utóbbi körülmény nem fog fejtörést okozni; a miért is e lapok hasábjain erre nem is terjeszkedünk ki bővebben. Azonban az ólak már nehézségekbe ütközhetnek, mert ha túlmelegek, akkor abban a tyúkok képtelenek lesznek aludni, a miért is erre elsősorban gond fordítandó. Azért nem tudjuk tenyésztőtársainknak eléggé ajánlani, hogy földbe mélyített (földkunyhószerű) ólakat készítsenek. Ezen ólaknak nemesak az az előnyük, hogy nyáron hűvösek, hanem még az is, hogy télen melegek, mint a jó pinczék. (A földkunyhóólakról egy más alkalommal bővebben fogok megemlékezni.)

Az elhelyezés mellett nagy szerepe van még az ólak tisztaságának is; ezért czélszerű, ha az ól falai deszkából vannak, azokat belülről bevakolni, hogy simák és repedésektől mentek legyenek, hogy az ovatang bűvőhelyet ne találhasson. A padozatra a legjobb rostált homokot szórni, melyet havonta 2—3-szor a szükséghez képest frissel ki kell cserélni. Ezt a baromfitrágyával átítatott

homokot azután a kompost-telepen igen jól fel lehet használni. A baromfiól többi belső berendezését, mint pl. az ülőrudakat, tojófészkeket, itatókat, etetőket stb., hogy szintén tisztíthatók legyenek, úgy kell készíteni, hogy könnyen szét lehessen szedni. Az ólat először tavasszal, azután a szükséghez képest a nyáron is többször alaposan ki kell tisztítani, a mit a legezélszerűbben úgy hajtunk végre, ha az ólból minden kihordható belső berendezést kiviszünk és a belső falakat 2—3%-os karbolos mézszel kimeszseljük, a kivihető berendezést meg, mint az ülőrudakat, tojófészket stb. forró lúggal jól leszuroljuk.

A fentiekén kívül nyáron még fontos szerepe van a helyestakarmányozásnak is; ez különösen vidéki tenyésztőtársainknak szól, mert ezek legnagyobb része szárnyasaiknak vagy egyáltalában semmi eleséget nem adnak, vagy pedig csak oly keveset, hogy avval csak félig-meddig is jölködni képtelenek, ezt pedig azon egyszerű oknál fogva teszik, hogy a kenyérgabonaneműek aratásánál és behordásánál úgy is elégséges eleséghez jutnak. A nyári időszakban legezélszerűbb, ha tyúkjainknak reggel és este szemeseléséget — a mi ocsu is lehet — délben pedig kevés lágyceléséget nyújtunk, továbbá naponta legalább egyszer adjunk nekik zöldeléséget is és pedig a délután folyamán, a déli és esteli etetés ideje között. Ezen táplálékokon kívül előttük mindenkor friss és tiszta ivóvíz is álljon, mert a zöldelés a vizet nem pótolja — mint ahogy sokan hiszik — és ha vízről nem gondoskodunk, akkor tyúkjaink a szomszúságtól a rekkenő nyári napokon igen sokat fognak szenvedni. Ha felesleges tejjel rendelkezünk, akkor ajánlatos egyik itatóedényben felerészben vízzel felhígítva tejet is adni és pedig úgy, mint a vizet, hogy egész nap rendelkezésükre álljon; ennek azonban nem szabad a víz rovására történni, mert ismételtlen hangoztatjuk, hogy a szomszúságot csakis a víz képes teljesen oltani. Ha a lágycelés tejjel van keverve, akkor tyúkjainknak egyszerre csak annyit adjunk belőle, a mennyit egyszeri etetésnél elfogyasztani képesek, nehogy nagy melegben megromoljon, mert az ilyen romlott lágycelés, mivel vajsavas erjedésbe megy át, igen könnyen hasmenést idézhet elő, a mely azután végzetessé is válhatik.

A ki az előadottakat megszívleli, annak nem kell nyáron háztartásához tojásokat venni. *Bászeli Elek.*

Hadi szappan. Lux Hugóné nyugalmazott főtanácsos neje, egri uriaszony útmutatása szerint: Öt kiló száraz, finomra törött és szitált agyagot tálba teszünk, félkiló hamuzsirt (görög szódát) két liter forró vízben feloldunk, 13 deka frissen oltott meszet kavarunk közé, ráöntjük a szitált agyagra, jól összedagasztjuk és jó nagy pogácsákat formálunk belőle, öt-hat napon át szellős helyen szárítjuk és használatkor nem hagyjuk a vízben állani. Nem habzik, de teljesen tisztára mosható vele a ruha. A legkormosabb konyhatörők is tisztára moshatók. Ugyanezen recept szerint készült szappant használták Németországban a múlt század elején a napoleoni hadjárat idején.

Különfélék.

Kérelem. Lapunk előbbi számában Szabó György őrsvezető közölte, hogy Dora István honvéd, szerb hadifogságba került. Linzer Dezső urad. főintéző úr, Kísszállás (Bács megye), a kinél Dora szülei alkalmazásban vannak, kéri Szabó György őrsvezetőt, hogy közelebbi címét, illetőleg Dora fogságba jutásának részleteit vele közölni szíveskednék, hogy az aggódó szülőket megnyugtathassa, mivel a szülők Dóra hadnagyától annak idején azt az értesítést kapták, hogy Dora a hazáért hősi halált halt; hivatalos értesítés azonban fiukról mindeddig nem jött.

Szőkevény hadifoglyok. Az orsovai m. kir. erdőhivatal kerületéhez tartozó biszterei m. kir. erdőgondnokságban Ince Antal m. kir. erdőőr május 17-én az ország határától mintegy 25 km-nyire öt orosz hadifoglyot fogott el, a kik egyik alföldi fogolytáborból szöktek meg és Romániába akartak átmenni.

Keresik a gyógynövényeket. A magyar királyi gyógynövény kísérleti állomás (Budapest, II., Debrői-út 15.) értesíti a növénytermelőket és gyűjtőket, hogy a német birodalomban illatos olajokat tartalmazó, valamint gyógynövényekre nagy szükség van (Levendula, kakukfű stb.), miért is ezeknek gyűjtése stb. ma nagyon kifizeti magát. Bárminő érdeklődésre választ ad a nevezett kísérleti állomás.

Üvegragasztó. Jó üvegragasztót kapunk, ha finom enyvet ecetsavban feloldunk.

Vastárgyak beerősítése fagogyantukba. Vas- és aczélszerszámokat és egyéb fémtárgyakat a következőképen kell fanyélbe, vagy fogantyúba beerősíteni: 20 rész olvasztott gyantát, 7 rész kénnel és 8 rész vasreszeléssel jól összekeverünk, ebből megfelelő mennyiséget a kissé felmelegített fanyél nyílásába öntünk s azután ebbe bele nyomjuk a szerszámnak szintén felmelegített nyelét. Kihülés után a szerszám szorosan tart a nyélben.

A háboru által Kelet-Poroszország magánerdeiben okozott károk. Kelet-Poroszország magánerdeiben a háboru által okozott károk, a már befejezett részletes becslések szerint 1.785.000 márkára rúgnak. A legnagyobb kárt a Gumbinnen kormányzóságban levő erdők szenvedték 1.400.000 márka értékben, a melyben maga az angerburgi kerület mintegy félmillió márkával szerepel; azután következik Allenstein 300.000 márka, Königsberg pedig 85.000 márka kárral. Különösen sokat szenvedtek a pusztítástól a kisebb magánerdők, míg a nagyobb erdőségek leginkább csak a széleiken szenvedtek kárt. Az állami erdőkben szenvedett károk becslése még folyamatban van.

A gyufáról. Ez a most igen megrágult s ma már nélkülözhetetlen cikk alig 70 éves múltra tekinthet vissza. Mostanában volt ugyanis 70 éve annak, hogy Hammerer Lajos Württemberg német állam Hohenasperg várában,

a hol politikai üzemelmei miatt el volt zárva, a kénes gyufát feltalálta. Csak mintegy egy évtizeddel később találta fel dr. Böttcher tanár, a Maina melletti Frankfurtban az úgynevezett biztonsági gyufát. Ezt azonban először nagyobb mennyiségben Svédországban gyártották és azért nevezik még ma is — daczára annak, hogy német találmány — svédgyufának.

A ma használatban levő gyufagyártó gépek már olyan tökéletesek, hogy a gyártásnál a kézimunka csaknem teljesen kiküszöböltetett, mert a rönkök felfűrészelésétől kezdve, egészen a gyufával telt dobozok becsomagolásáig minden munkát gépek végeznek. Hogy a modern gyufagyártó-gépeknek milyen óriási teljesítőképességük van, arról fogalmat alkothatunk, ha elgondoljuk, hogy egy olyan gyufagyártó üzem, a mely egészben véve csak 60 személyt foglalkoztat s ezeknek is legnagyobb része fiatal leány, tíz órai munkaidő alatt 150,000 doboz gyufát képes előállítani.

Szörmék megóvása nyáron. A ki szörméket, vagy vadbőröket nyáron át el akar tenni, az rendszerint azokat az erős szagú anyagokat veszi elő, minők pl. a naftalin, rovarpor, kámfor, stb., a melyek a szörmepusztító rovarokat a szörméktől elijesztik, távoltartják. Ennél az eltevési módnál nemcsak a szörmét kell megelőzőleg alaposan kitisztítani és kiporolni, hanem időről-időre meg is kell győződni arról, hogy a használt szer nem párologott-e el teljesen s ha igen, úgy a dezinficiálást meg kell ismételni. Erről azonban gyakran meg is feledkezünk, meg aztán nyáron nem is nagyon kellemes ez az időtrábló munka.

Egyszerű és jónak bizonyult eljárás nyers szörméknek nyáron át való megvédésére a következő: Először is a bőröknek belső oldalát konyhasóból, mézből és timsóból készült oldattal jól be kell ecsetelni, vagy be kell dörzsölni és azután a levegőn meg kell szárítani. Száradás után a bőröket szörmés oldalukkal befelé fordítva fel-fűzzük és egy réteg újságpapírba göngyöljük. Ha ezt a csomagot jól bekötöttük és lezártuk, akkor azt egy másik petróleumba áztatott újságpapír rétegbe göngyöljük. Minden ilyen csomagot azután újságpapírral kibélelt olyan ládába rakjuk, a melynek a teteje ráborul az aljára és lehetőleg tökéletesen zárt. Az így eltett szörmét sem a moly, sem más egyéb rovar nem bántja s ha kiveszszük, nem kell egyebet tenni, mint jól kiszellőztetni és átkefélni.

Az „Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége” közleményei.

Kérelem. Felkérem azon t. tagtársaimat, a kik a tagdíjjal hátralékban vannak, hogy a vállalt kötelezettségeiknek eleget tenni, s úgy a hátralékos, valamint a folyó évre esedékes tagsági díjakat is a szövetség pénztárába mielőbb befizetni szíveskedjenek.

Hazafiúi üdvözlettel

A szövetség pénztárnoka.

Nyugtázás. A szövetség pénztárába a következő tagdíjak folytak be: Juhász János 1915. év II. felére 2 K, 1916 I. felére 2 K, Chovanetz Antal 1916 II. felére 2 K, 1917 I. felére 2 K, Ruiszl Nándor 1916. évre 4 K, Lichner János és Libits László 1916. évre 2—2 K.

Hivatalos közlemények.

95925.
I/A—2. F. M. szám.

Körrendelet valamennyi kir. erdőfelügyelőségnek.

(Szederlevél gyűjtése ügyében.)

1915. évi 108,539. szám alatt a címhez intézett leiratommal kapcsolatban értesítem, hogy a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 1916. évi 5323. eln. számú másolatban idecsatolt felhívásában — mint az elmúlt két évben — ez idén is valamennyi elemi és középfokú iskolát felszólította, hogy a hadsereg részére szederleveleket gyűjtsön.

Felhívom tehát a címet, hogy az iskolavezetőségek jelentkezése esetén a szederlevél gyűjtésére alkalmas erdőterületeket ezidén is jelöltesse meg, az erdőbirtokosokat a gyűjtés megengedésére hívja fel és a gyűjtőket a gyűjtés munkájában kellő támogatásban részesítse.

Budapest, 1916. évi május hó 10-én.

A miniszter rendeletéből:

Péchy Kálmán
miniszteri tanácsos.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni szíveskedjenek.)

Földművelésügyi magyar miniszterem előterjesztésére a magyarországi kincstári erdők kezelésénél Csik Imre miniszteri tanácsosi címmel és jelleggel felruházott főerdőtanácsost a rendszeresített illetményekkel miniszteri tanácsossá, továbbá Lágler Gyula, Kovács Aladár és Pájer István főerdőtanácsosi cízzel és jelleggel felruházott erdőtanácsosokat a rendszeresített illetményekkel főerdőtanácsosokká kinevezem.

Egyszersmind az állami kezelésbe vett községi erdők szolgálati ágazatánál Bodnár Richárd és Förster Gyula erdőtanácsosoknak a főerdőtanácsosi címet és jelleget, Timók János főerdőmérnöknek az erdőtanácsosi címet és jelleget, Gyuresó József, Gulyás Jenő és Iváskó Sándor erdőmérnököknek a főerdőmérnöki címet és jelleget, továbbá a magyarországi kincstári erdők kezelésénél Burdás János, Martián Lívius és Balogh Ernő erdőtanácsosoknak a főerdőtanácsosi címet és jelleget, Térfi Béla főerdőtanácsosi cízzel felruházott erdőtanácsosnak a főerdőtanácsosi jelleget, Gurányi István, Buhescu Terentius, Konok Tamás, Fuherr János, Barsy Richárd, Tomassek Miklós és Biró Zoltán főerdőmérnököknek az erdőtanácsosi címet és jelleget, Török Aladár, Pauer Jenő és Lux Árpád erdőmérnököknek a főerdőmérnöki címet és jelleget, Spengel Sándor, Simonffy Gyula, Lengyel Viktor és Bartók Ernő erdőmérnököknek a főerdőmérnöki címet, a horvát-szlavonországi kincstári erdők kezelésénél Perc Vilmos főerdőmérnöknek az erdőtanácsosi címet, végül az erdészeti kísérletügyi szolgálatnál Róth Gyula főerdőmérnöknek az erdőtanácsosi címet adományozom.

Kelt Bécsben, 1916. évi május hó 19-én.

Ferencz József s. k.
Báró Ghillány Imre s. k.

A m. kir. földművelésügyi miniszter kinevezte az állami erdőtisztek összesített közös rangsorozati létszámában:

a) az állami kezelésbe vett községi stb. erdők szolgálati ágazatánál: Daempff István és Riész László erdőtanácsosi cízzel és jelleggel fel-

ruházott m. kir. főerdőmérnököket m. kir. erdőtanácsosokká, Szalánty László és Márton Benedek m. kir. erdőmérnököket m. kir. főerdőmérnökökké;

b) a magyarországi kincstári erdők szolgálati ágazatánál: Medvezky Ernő és de Pottere Gerard erdőtanácsosi címmel és jelleggel felruházott m. kir. főerdőmérnököket, valamint Dragán Gyula erdőtanácsosi címmel felruházott m. kir. főerdőmérnököt m. kir. erdőtanácsosokká, Zai Ádám, Szecskey Dezső és Irinyi Aurél m. kir. erdőmérnököket m. kir. főerdőmérnökökké;

c) a horvát-szlavonországi kincstári erdők szolgálati ágazatánál: Reschner Rezső kir. főerdőmérnököt kir. erdőtanácsossá, Hohoss János kir. erdőmérnököt kir. főerdőmérnökökké;

d) az egyesített létszámban Braxatoris Zoltán, Surjanszky Kálmán, Früstök László és Bachmann Ottó m. kir. segéderdőmérnököket m. kir. erdőmérnökökké, Antalóczy János és Sémor János m. kir. erdőmérnökgyakornokokat pedig ideiglenes minőségű m. kir. segéderdőmérnökökké.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter az állami erdőtisztek összesített közös rangsorozati létszámában kinevezte Szokol András, Benesik Mátyás, Maczkó Lajos, Szabó István, Zsombory Ignác, Szabó Mátyás, Toperezer Dezső, Nagy László, Zsemlye Imre, Varga Károly, Balen József, Herzeg János, Fogarasi Béla, Ajtai Sándor, Jáki Endre, Koprió András, Sándor Béla, Szőke Győző, Pavlic Antal, Vona István, Schlachta László, Brozsek Károly, Zsák Lajos, Bitai András, Székely Géza, Kovács Jenő, Biró Endre, Nemes Imre, Orbán Ferencz, Brozsek Pál, Jahn Rezső, Sára Jenő és Bella János m. kir. erdőmérnökgyakornokokat ideiglenes minőségű m. kir. segéderdőmérnökökké.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Szabó Kálmán kir. alerdőfelügyelőt m. kir. főerdőmérnöki minőségben a veszprémi m. kir. állami erdőhivatal kerületébe, Veszprémbe s megbízta az ottani m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Kaufmann Béla m. kir. erdőtanácsost Facsárról Kolozsvárra (központi szolgálathoz), Früstök István m. kir. erdőmérnököt Liptóújvárról Facsárra (erdőgondnoknak), Jahn Rezső m. kir. segéderdőmérnököt pedig Bustyaházáról Liptóújvárra (központi szolgálathoz).

BCU Cluj / Central University Library

A m. kir. földművelésügyi miniszter Elek István m. kir. főerdőmérnököt saját kérelmére ideiglenesen nyugalmába helyezte.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Csegezy Pál m. kir. főerdőmérnököt Lugosról Besztercebányára (pénztári ellenőrnek) és Bihari Ödön m. kir. főerdőmérnököt Besztercebányáról Lugosra (erdőgondnoknak).

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Cseleji József m. kir. erdőmérnököt Dorgosról Marosborsára (erdőgondnoknak), Héjj János István m. kir. erdőmérnököt Oláhpecskáról Dorgosra (erdőgondnoknak), Petricsék István m. kir. erdőmérnököt pedig Garampéteriről Oláhpecskára (erdőgondnoknak).

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter a bustyaházi m. kir. erdőhivatal kerületében Tupicza László m. kir. főerdőmérnököt saját kérelmére nyugalmába helyezte.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1916. évi május hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Földmív. min. hd. 120.—, dr. Csukássy Loránt hd. 2.55, Lőcsei adóhiv. hd. 30.73, Besztercezi erdőig. 175.38, Segesvári adóhiv. 96.—, Diósjenői urad. hd. 5.55, Vizey Gyula 20 fill., Kozel Jakab 4.50

1 koronát fizettek. Tomasevics Szvetozár.

2 koronát fizettek: Brübel Ferencz, Preszter Nándor, Lauber Gyula, Knelly Gyula, Papp János, Bukur Illés, Oláh Jenő, Syllaba Ferencz.

3 koronát fizettek: Csirits János, Németh István, Kerpán János.

4 koronát fizettek: Rakssányi Győző, Garaicszky Pál, Mészáros Tamás, Bojgár János, Kiss Dénes, Nasici uradalom, Nagy Pál (1915-re), Ábrahám Balázs, Glaván Lajos, Hartl József.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átjavitott lakezím miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavitásokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközei a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobbarányú címnyomtatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy fölszöveges reklamáziókkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

I. Gy. A Jó-szív sorsjegynek két száma van, úgy mint sorozati és nyerőszáma; Ön pedig csak az egyik számot (001) írta meg s így nem állapíthatjuk meg, hogy kihúzták-e. Ha megírja mind a két számot, szívesen utánanéznünk.

K. J. A kincstárnál alkalmazott főerdőőrök (I. oszt. altisztek) öt évenként emelkedő évi 1000, 1100, 1200 és 1300 K fizetést, természetbeni lakást, vagy székhelyük szerint járó évi 160, 200, 240, 280, 320, 360 és 400 K labkért, évi 100 K egyenruhaátalányt, 4 k. hold földet, évi 36 ürm. tüzfűt, minden gyermek után évi 100 K családi pótlékot kapnak, azonkívül két tehén, egy növendékszarvasmarha és két borjú, valamint két öreg sertés és négy malacz, vagy két darab egy éven felüli süldő ingyenes legeltetésére és illetőleg makkoltatására van jogosultságuk. Kerületenkívüli utazásnál a kincstári főerdőőrök 4 K napidíjat kapnak, melyhez most a háborús viszonyokra való tekintettel még 3 K napidíjpótlék járul.

P. J. M. Olvassa el az 1879. évi XXXI. t.-cz. (Erdőtörvény) 90—114. §-ait, azokban megtalálja kérdésére a feleletet. Az erdőtvény valamennyi évfolyambeli «Erdészeti Zsebnaptár»-ban benne van.

T. M. A járási erdőőrök indítottak ugyan mozgalmat államosításuk érdekében, de úgy látszik, hogy a mozgalom — valószínűleg a háborús állapotok miatt — megakadt. Hogy van-e kilátás arra, hogy a járási erdőőrök háború után államosítva lesznek? azt bizony nem tudjuk. A 10 fillért a lap javára bevételeztük.

W. J. Bár névtelen levelekre nem szoktunk válaszolni, kivételesen még is értesítjük, hogy abban az esetben, ha ön hatóságilag felelketett erdőőr és annak a területnek az őrzésével van megbízva, a hol bérletárs, úgy vadászjegy nélkül vadászhat akár golyós, akár serétes fegyverrel. Ha azonban nem a saját védkerületében vadászik, úgy vadászjegyet kell váltania, két fegyvere azonban ebben az esetben is adómentes.

S. I. Sorsjegyeit még nem húzták ki.

V. V. Olvassa el lapunk mai számában a Külföldiek rovatában a «Keresik a gyógynövényeket» című közleményünket. Kérdésével forduljon az ott említett hivatalhoz.

K. D. I. Az erdőőr szakiskolába való felvételre vonatkozó pályázati hirdetést lapunk mai számában megtalálhatja; ezt különben kérésére postán is megküldtük önnek.

2. A rendszeres évi fizetést (bért, zsoldot) élvező állami alkalmazottak, ha szolgálathoz lépésük alkalmával még nem voltak 40 évesek, öt évi szolgálat után tarthatnak igényt nyugdíjra; míg az ideiglenes minőségben alkalmazottak, valamint azok, a kik szolgálathoz lépésük alkalmával 40. életévüket már betöltötték, továbbá a rendszeres évi fizetés élvezetében nem álló alkalmazottak csak 10 évi szolgálat után tarthatnak nyugdíjra igényt. A nyugdíj 5—10 évi szolgálat után a fizetés és személyi pótlék 40%-a, azontúl minden szolgálati év után még 2—2%.

3. Hogy a kopárokhoz kinevezett erdőőrök még mindig nincsenek véglegesítve, annak a háború az oka.

4. A fizetésük bizony szármalasan kevés s ezen lygfeljebb csak háború után lehet véglegesen segíteni. Egyelőre be kell érniük azzal a tervezett 20%-os háborús segélyvel, a mit lapunk mai számában külön cikkben ismertettünk.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

Azonnali belépésre állást keres 50 éves, erőteljes, hadmentes, nős, gyermektelen, szakvizsgázott erdőőr, ki az erdészeti, vadászati, mezőgazdasági és irodai teendőkből jártas s gazdaságban mint tiszt volt alkalmazva. Címe: Petrovits Gábor, Técső (Máramaros megye). (7.)

47 éves, nős, róm. kath., családost, ép, egészséges, hadmentes erdőőr, ki az összes erdészeti és vadászati teendőkből, valamint a vadtenyésztésben is teljesen jártas, a mikről bizonyítványai tanuskodnak, nagyobb uradalomban erdőőr, esetleg vadőri állást keres. — Jelenleg mintagazdaságban vagyok alkalmazva mint munkafelügyelő. — Címem: Bajgár János Váczzentlászló, társ. major, u. p. Túra (Pest megye). (10)

HIRDETÉSEK

Méhkasokat gyékényből szállítok. Közönséges kúpkas 2 kor., igen nagy 3 kor., átmeneti 4 kor. Matuska István, Nagykároly. (1.IV.4.)

Kopót keresek megvételre, minden vadra betanítottat. Szíves ajánlatokat Stocker Antal czim alatt kérek. Girált, Sáros vm. (2.II.2.)

Pályázati hirdetmény. Gróf Andrassy Sándor borbátvízi erdőuradalmában (Hunyad m.) Kimpulujnyág és Serél állomáshelylyel két erdőőri állásra, melylyel 800 K fizetés, lakás, egyenruha, 32 ürm³ tűzifa, marhatartás, illetményföld jár, pályázatot hirdetek. Pályázhatnak erdőőri szakvizsgát tett, nős, magyar honpolgárok. Román nyelvet beszélők előnyben részesülnek. Pályázati kérvények f. évi július hó 30-ig terjesztendők be az alulírott erdőhivatalhoz.

Borbátvíz, 1916 június 1.

(6.II.1.) **Gróf Andrassy Sándor erdőhivatala.**

4285/1916. sz.

Pályázati hirdetmény. A máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság pályázatot hirdet egy az építkezési műszaki szolgálat ellátása céljából ujonnan rendszeresített erdőőri állásra.

Pályázati kérvények 1916. évi június hó 30-ig alulírott erdőigazgatóságnál nyújtandók be.

Részletes pályázati feltételek ugyanott díjtalanul kaphatók.

Máramarossziget, 1916 május hó 21-én.

(4.) **Erdőigazgatóság.**

A Brassói m. kir. állami erdőhivataltól.

235/1916. sz.

Pályázati hirdetmény. (Erdőőri és erdőszolgai állásra.) A Brassó vármegye területén, illetve az alulírott m. kir. állami erdőhivatal alá tartozó brassói m. kir. járási erdőgondnokság kerületében nyugdíjazás, illetve áthelyezés folytán megüresedett egy I-ső és egy II-od oszt. erdőőri és esetleg előléptetés által megüresedő egy I-ső osztályú erdőszolgai állásra ezennel pályázat nyitattik.

I. Az I-ső oszt. erdőőri javadalmazás: 800 kor. évi bér, 100 kor. laktér, 60 kor. ruhaátalány és 60 kor. faátalány.

II. A II-ik oszt. erdőőri javadalmazás: 600 kor. évi bér, 80 kor. laktér, 60 kor. ruhaátalány és 60 kor. fajarandóság.

III. Az I-ső oszt. erdőszolgai javadalmazás: 500 kor. évi bér, 60 kor. laktér, 48 kor. ruhaátalány. (Nyugdíjintézmény fennáll).

Pályázni kívánók felhivatnak, hogy «Brassó vármegye közigazgatási albizottságához Brassóban» czimzendő sajátkezüleg írt kérelmüket községi erkölcsi bizonyítvánnyal, keresztlevéllel, erőteljes és ép testalkatukat, jól látó-, halló- és beszélőképességüket igazoló orvosi bizonyítvánnyal és esetleg eddigi szolgálatukat igazoló okmányokkal felszerelve, a «Brassói m. kir. Állami Erdőhivatalhoz» 1916. évi június hó 30-áig nyújtsák be. Brassó, 1916. évi május hó 19-én.

(5.) **M. kir. állami erdőhivatal.**

A szatmári róm. kath. püspökség bükkzsézezi (Borsod megye) erdőgazdaságában **főerdőőri állásra** ezennel pályázat hirdettetik. A javadalmazás a használhatóság arányában 600—1200 kor.-ra emelkedhetik. Kezdőfizetés 600 kor. készpénz, 12 hl. búza, 12 hl. kétszeres, 12 hl. árpa, 32 m³ kemény dorongfa, 2 drb fejőstehen és 2 gulyabeli tartás, 2 drb anyasertés és 10 drb süldőlegeltetés, szántóföld 1200 □-öl és lakás természetben.

Pályázhatnak oly róm. kath. vallású, fedhetetlen előéletű, egészséges munkabíró egyének (40 éven aluliak), kik már ily minőségben alkalmazva voltak és erdőőri vizsgával rendelkeznek. Az állás nyugdíjas. Egy évi megfelelő próbaszolgálat után véglegesítés. Kérvények Püspök Úr Óméltóságához czimezve Uradalmi Jóság-felügyelőség Pusztahídvég (up. Poroszló, Heves megye) nyújtandók be. (3.III.2.)

1937/1916. sz.

Termelt épület-, műszerfa és fagyártmány eladása. A pécskai erdőgondnokság kerületében termelt és a vágásokban a tő mellett készletezett 716 m³ tölgyrönk, 151 m³ kőrisrönk, 134 m³ szilrönk, 325 m³ nyárrönk, 1289 drb lőcsfa, 30937 drb kőriskeréktalp, 27888 kőriskerékküllő, 8110 drb tölgykerékküllő, 1214 drb faragott tölgyoszlop, 5179 drb 1.1 méter hosszú tölgy iparvasúti falpfa és 34 drb tölgyepalló, 21 eladási csoportra megosztva, zárt írásbeli ajánlatok útján kerül eladásra.

Az ajánlatok 1916. évi június hó 27-én déli 1 óráig nyújtandók be a lippai m. kir. főerdőhivatalnál, a hol azok június hó 28-án délelőtt 8 órakor fognak nyilvánosan felbontatni.

Az eladási csoportok beosztását, kikiáltási árakat és bánatpénzeket feltüntető részletezés, valamint árverési általános és részletes feltételek, ajánlati űrlap és boríték a lippai m. kir. főerdőhivatalnál szerezhetők be.

Lippa, 1916. évi június hó.

(7.) **M. kir. Főerdőhivatal.**

48265/1916. I. A.—3. sz.

Pályázati hirdetés az erdőőri szakiskolák tanulóinak felvétele ügyében. A görgényszentimrei, királyhalmi, liptóújvári és vadászerdei m. kir. erdőőri szakiskolákba a folyó év szeptember havában kezdődő új, kétéves tanfolyamra — részint állami ellátás mellett, részint saját költségén — több tanuló fog felvétetni a következő szabályok szerint:

1. A tanulók felvétele a szakiskolába pályázat útján történik.

2. A pályázó által sajátkezüleg írt és kellően felszerelt kérvényt *folyó évi június hó 28-ig ahhoz a szakiskolához kell beküldeni*, melybe a pályázó felvétetni kíván, azt azonban, hogy a kijelöltek melyik szakiskolánál jelentkezzenek felvételre, a pályázók számához és az egyes szakiskolák tanulóinak megállapított létszámához képest a pályázók kívánságának lehető figyelembevételével a szakiskolai igazgatók tanácsának javaslata alapján a m. kir. földművelésügyi miniszter határozza meg.

Az egyes m. kir. erdőőri szakiskolákhoz a kérvényeket a következő helyekre kell címezni és pedig: 1. a görgényszentimreihez: Görgényszentimrere, 2. a királyhalmihoz: Királyhalmára (u. p. Szeged 5.), 3. a liptóújvárihoz: Liptóújvárra, 4. a vadászerdeihez: Vadászerdőre (u. p. Temesvár 3.)

3. A pályázati határidőn túl beküldött, vagy megfelelően fel nem szerezett kérvények figyelembe nem vétetnek.

4. A pályázati kérvényben meg kell említeni, hogy a pályázó melyik szakiskolánál kíván felvétetni és hogy ellátást a szakiskolában saját költségére, vagy az állam költségére kívánja-e s végül, hogy kérvényére a válasz milyen cím alatt s hová (vármegye, utolsó postaállomás) küldessék.

5. A pályázati kérvényhez csatolandó hiteles iratokkal a pályázónak igazolnia kell a következőket, nevezetesen:

a) anyakönyvi kivonattal azt, hogy kora a pályázat naptári évében a 17 évet meghaladja, de a 25 évet még el nem éri (kivételnek a «Tanúsítvány»-nyal ellátott tovább-
szolgáló katonai altisztek, a kik a 28 éves korig folyamodhatnak felvételért);

b) iskolai bizonyítvánnyal azt, hogy legalább az elemi népiskola hatodik (illetőleg valamely középiskola második) osztályát sikeresen elvégezte;

c) kincstári erdészeti, katonai vagy hatósági orvos által kiállított bizonyítvánnyal azt, hogy ép, erős, egészséges, munkához és az idő viszontagságaihoz szokott edzett testalkattal s különösen: jól látó, halló és beszélőképességgel bír;

d) hatóság által kiállított erkölcsi bizonyítvánnyal azt, hogy kérvényének benyújtásáig kifogástalan magaviseletet tanúsított;

e) hatóság által kiállított bizonyítvánnyal vagy más irattal azt, hogy katonai kötelezettségben áll-e, vagy nem;

f) a ki valamely alkalmazásban áll, gazdájának vagy gazdája megbízottjának bizonyítványával azt, hogy az alkalmazás mióta tart, mennyi időre s mire terjed;

g) hatóság által kiállított bizonyítvánnyal azt, hogy szülei milyen állandó foglalkozást űznek vagy űztek, továbbá: hogy ha szülei látják el, milyen a vagyoni helyzete szüleinek, ha pedig szülőtlén árva, illetőleg ha fenntartásáról saját magának kell gondoskodnia, milyen a vagyoni helyzete önmagának;

h) a ki saját költségén való ellátásra kíván felvétetni, királyi közjegyző előtt kiállított nyilatkozattal azt, hogy az érte járó ellátási költséget: évenként 330 (Háromszázharmincz) koronát — arra az időre, melyet a szakiskolánál tölt — szülője, gyámja vagy más hozzátartozója, avagy maga, a szakiskola igazgatójának kezéhez félévi előleges részletekben a kifizőtt időre pontosan lefizeti.

6. Azt, hogy a pályázók közül kik jelentkezhetnek felvételre, a szakiskolai igazgatók tanácsának javaslata alapján a m. kir. földművelésügyi miniszter állapítja meg.

7. A felvételre való kijelölésnél és illetőleg a felvételre való alkalmasság és érdemesség sorrendjének megállapításánál a kérvényhez csatolt okmányokban foglalt adatokhoz képest elsőbbségben részesülnek:

a) elsősorban azok, a kiknek iskolai előképzettsége nagyobb;

b) másodsorban azok, a kik máris valamely erdőgazdaságnál gyakorlati alkalmazásban vannak vagy voltak;

c) harmadsorban azok, a kik erdőgazdaságnál alkalma-

zottaknak vagy földműveseknek, erdő- vagy mezőgazdasági munkásoknak gyermekei vagy árvái.

Azok közül, a kiknek felvételre való alkalmassága és érdemessége a jelzett szempontokból véve egyenlő, elsőbbségben az részesül, a ki saját költségén való ellátásra kíván felvétetni.

8. A felvételre kijelöltek kötelesek annál a szakiskolánál, melyhez beosztattak, a szakiskola által velük között időben felvételi vizsgálatra jelentkezni.

9. A felvételre jelentkezőket a szakiskola igazgatója elsősorban orvosi vizsgálat alá veti.

A kit a szakiskola orvosa valamely ragályos, vagy a szakiskolai foglalkoztatás mellett könnyen nem gyógyítható betegségben szenvedőnek vagy hiányos testi szervezetűnek talál: az felvételi vizsgára nem bocsátható.

10. A felvételi vizsgát a szakiskola igazgatója a tanár személyzetrel együtt tartja meg.

A felvételi vizsga annak szigorú megállapítására szolgál, hogy a jelentkező tényleg birtokában van-e legalább azoknak az ismereteknek, a melyek az elemi népiskola VI., illetőleg a középiskolák II. osztályára megállapított követelményeknek megfelelnek.

A ki a felvételi vizsgát ki nem állja, felvételét a szakiskolába csak újabb pályázat alkalmával kérheti.

11. Azokat, a kik a felvételi vizsgát sikeresen leteszik s a szabályzat egyéb feltételeinek is megfelelnek, az igazgató a szakiskolába befogadja s a szakiskolai tanulók törzskönyvébe bevezeteti.

12. A szakiskolába való belépés alkalmával minden tanuló köteles új állapotban magával hozni: 6 inget, 6 alsónadrágot, 6 zsebkendőt, 10 pár kepczát vagy harisnyát, 1 pár — erdőjárásra alkalmas — erős bagaria-csizmát.

A tanulók egyéb ruházatáról, valamint a szükséges tankönyvekről, tanszerekről és eszközökről, nemkülönbön a tanulóknak lakással és élelmezéssel való ellátásáról, a szakiskolában töltött idő alatt a tanulóért fizetett ellátási költség fejében, illetőleg az erre szolgáló államköltségvetési hitel terhére a szakiskola gondoskodik, de viszont a szakiskola helyiségeinek, berendezésének és felszerelésének rendbentartása és tisztogatása a tanulók kötelességét képezi.

13. Az állami ellátás ahhoz a feltételhez van kötve, hogy az abban részesülő tanuló a szakiskola tanfolyamát tényleg sikeresen végezze.

Ehhez képest a szakiskolába állami ellátás mellett felvett tanuló — végleges befogadását megelőzőleg királyi közjegyző előtt kiállított nyilatkozattal biztosítani tartozik azt, hogy a mennyiben a szakiskolából a két évi tanfolyam bevégezése előtt önként kilépne, vagy saját hibájából elbocsáttatnék, abban az esetben érte a szakiskolában töltött időre eső ellátási költséget szülője, gyámja vagy más hozzátartozója, a szakiskola igazgatójának felszólítása után hat héten belül megtéríti.

Ez alól a kötelezettség alól csak azok menthetők fel, a kik hitelesen igazolják, hogy az ellátási költség megtérítéséről egyáltalán nem gondoskodhatnak.

Budapest, 1916. évi június hóban.

(8.) **M. kir. földművelésügyi Miniszter.**